

Abonnement pour un an:

250 piastres

Edition spéciale 500 piastres

Adresse:

Idjtihad Constantinople

Téléph-St, 865

XXème ANNÉE

1 Janvier 1925 — No 173

اِجْتِهَاد

فلسفی ، اجتماعی ، ادبی ، اقتصادی مجموعہ

آونمازہ : سالہی [۲ نسخہ]

داخلہ : ۲۰۰ خارجہ : ۲۰۰

۱/۲۰۰ اضافی کاغذی ہر د

ادارہ : خا . ی

چھاپ : « اجتہاد » پریس

تلف : ۸۰۵

بکر منجی سنہ

نومبر : ۱۷۳ - ۱ کانون ثانی ۱۹۲۵

زراعتله قائمدر . بونك نه يولد . تامين ايديله بيله جگنى
 بوندن اولكى محاضره مزده سويله ديك وديانك باشقا
 يرلرنده اولديغى كى ، بزده بر زراعت مجلس عاليسى نه
 شدتله احتياجز بولونديغى آكلاتق . بلكه ديكمز انقلاب
 زراعىي آنجا بويه بر مجلس حاضر لايلا بيلير و اوزمان
 تدريسات زراعيه مسئله سى ده لايى اولديغى اهميتله
 متناسباً نظر اعتباره آليير .

صوكى كلهجك نسخه ده

بكار بكى - حسين كاظم

حسرت توركولى

محمدك توركوسى

ر زمان وارلك ذوقته ايردك ؛
 غمدن اوزاق اولان سوكيلردك
 قيرلده باش باشه عمر سوردردك
 بو يالان رؤياه قالدكى عايشه م ؟
 اچمده يانيور سونمه ين بر قور ،
 حالمى طوتوشمش كونشردن صور
 قولانم چينلايور ، كوزم سه برسيور ؟
 بنى چاي باشنده آكدكى عايشه م ؟
 كيم بيلير ، بو جوشفون سودا چاغكده
 قوروشمش كللمى وار قوچاغكده !
 سنده بنم كى عشق اوچاغنده
 آيريلق اوديله ياندكى عايشه م ؟

ازمير : ۱ كانون ثانى ۱۹۲۲

موودلى زاده : رفعت احمد

ژ. م. كويو

۱

دنياه بعض ولود وككيش شخصيت لر واردركه
 انسان اونلرك اوكننده ، طالعك ، چهره سنى او قور كى
 اولور .

وارلقدن ، كەنیشلىكى ؛ فردىلىكدن اجتماعىلكه
 قوشان ونهايت « انسانيت » مفهوميله بوحياتى و معنى
 انكشافى افاده ايدن بو روحلر برر « نور » درلر .
 اونلرك حيات لرى ، شعورلرينك سير تكامللى ،

بر مملكتكده - تدريسات زراعيه - نك مكاتب ابتدائيه دن
 باشلاماسى و تحصيلك درجات واشكال متعاقبه سندن كچيرك
 اختصاص مکتبلرنده نهايت بولماسى لازمدر . جمهوريتك
 اعلانندن سوكر ، يكیدن ترتيب ايديلن درس پروغرا-
 ملرينك حين احضارنده بولزومك نظر اعتباره آلدیغى
 و بو مقصدله زراعت متخصصلرینه مراجعت ايديلوب
 ايديله ديكنى بيلمه يورز وداها طوغروسى بويه بر
 احتياجك خاطر كتيبلىش اولديغنده احتمال ويره مه يورز
 بوكون بيله ، بر قيشلا ، بر مکتب وحتى بر خسته خانه
 پلانى ياپيلديغى صيراده شرائط صحنك دوشونيله جگنى
 و بونك ايچونده بر طبيبك رآيى آليناجغى ظن ايتك
 جسارتى كنديمزده كورمه ديكمى اعترافه مجبورز .
 بوندن اولكى دورك معارف پروغرامنده - تدريسات
 زراعيه - يه بر ايكي صحيفه آيريلش وهر بر درجه تحصيله
 كوره يازيلاجق مباحث زراعيه ده تصريح ايديلشدى .
 بو پروغرامك احتياجات عصره ايله متناسب اولماديغى
 دفتاله اخطار ايتديكم حاليه ديكه ين اولمادى ودرس
 كتابلرينك آنجا بوي پروغرامه كوره يازلق لازم كلهجكى
 جوان ويريلى . وبالطبع اويله ده ياپيلدى ... بو
 سطرلرى يازديغ صيراده ، « تورك ديللرينك اشتقاقى
 وادبى » لغتلىنى اكال ايچون برورنده آباء يسوعيه نك
 واسع وزنكين كتابخانه لرنده چايشديغ كونلرك برنده ،
 برلينده بيلم هانكى جمعيت زراعيه دن آلدیغ برمكتوبى
 خاطر لايورم . بو مکتوبده سندن « آنادولى زراعتك
 فن نقطه نظرندن توصيفى » ايچون اون اون بش صحيفه لى
 بر مقاله ايسته نيليور وتنسيب ايدجكم اجرتكده
 ورييله جكى وعد اولنيوردى !.. پك بويوك تأسفله
 اعتراف ايدهرم ، كه انسته نيلن مقاله يى يازامادم وايشلرمك
 چوقلغنى سويله يرك عرض معذرت ايتدم !.. حال بوكه ،
 صوريلان سؤاله بر ايكي كله ايله جواب ويرمك
 و « آنادولى زراعتك فن ايله علاقه سى اولماديغى »
 سويله مك ممكن ايدى !.. بونى ده يانمقدن اوتاندم !..
 مملكتك كچيرديكى سياسى ، ادارى ، اجتماعى ، فكرى ..
 انقلاب آراسنده زراعى بر انقلابه ده ير اولق لازمدر
 و بو ديكرلرندن داها مهمدر : چونكه بو مملكتك حياتى

یوق که دنیا اوزرنده بشر کتله سنک مادی اندیشه لرندن
دوغان جداله وبالخاصه «حیات جدالنه» ده ساده ومعنوی
بر تبسمله باقیور .

— هیمز ، بو اولدیریمی جدالک چنبرنده یاشاما .
یورمی یز؟ نیچون بو جدالی دوغوران «حیات» ک
دهرین قدرتی هپ بویوله توکته یورز؟ نیچون خودبینی دن
قورتولوب دیکرلرینه آچیلغه ، دیکرلرینه قوشماغه ؛
دیکرلرینه باغلانمغه کیدن چوق داها کدیش بر آیده آل
جدالی اوغرینه «حیات» ک بو صوکسر قدرتی صرف
ایتمه یلم ؟...

..

ژان-ماری-کوپو Guyau — ۲۸ تشرین اول ۱۸۵۴
لاوالده دوغدی . کوپیونک ایلک مربی سی والده سی
اولشدر . بو یوکک قالدین «فرانسینه» ، «ایکی
چوجوغک فرانسینی دوری» و «مارسه لک چوجوقلری»
کبی تربیوی اثرلر یازمشدر .

ایلک تحصیل و تربیه سنی بویله محرر و تربیه جی بر
والده دن آلان کوپیو قیلاسیق تحصیانی ده ، بالاخره ،
کندیسنک اوکدی باباسی اولان «آفرده فوییه» دن
کوردی . کوپیو داها چوجوقلغنده فکریانه - ایده
لوژییه قارشی بویوک بر ایستک کوستریوردی . فوییه
دیورکه «افلاطون و سقراط حقنده بر بری متعاقب
یازمش اولدیغ محطره لک موجب اولدینی فاضلا چالیشان
دولایی ، آزالسین ، کور اولاجقدم . آیلرجه بر شی
اوقومامغه و برشی یازمامغه محکومدم . او زمانلر اون بش
یاشنده اولان کوپیو بن نامه اوقویور و تحریاتده بولینیوردی .
بن سویلردم او یازاردی . ایشته داها بو زمانده کوپیو
بنم نه و دمک ایچنه ، بنم فکرلرمک یانه کندی دوشونجه لرینی ده
علاوه ایتدی . لطفاً کندی یازدیغی صحیفه لری بنم
صحیفه لرمک یینه قویویوردی ... افلاطونک فلسفه سی
حقنده یازمش اولدیغ اثریمی ، پک حقلی اولارق ، کوپیونک
خاطره سنه اتحاف ایتشدم . «اون یدی یاشنده ، کوپیو ،
ادبیات دن مآذون اولدی . و بویاشده Manuel d'Epictete
— نه پیکته تک کتابی ترجمه یه باشلادی . بو ترجمه دن صوکره
رواقیون فلسفه سنه عائد بر تتبع نامه یازدی . کوپیو

معنویت لری کنجلیکی ، آچیلق و صحیحاً یاشامق
ایستیه نلره بر «رهبر» در .

«حیات» پارچه ، پارچه یاریلان . وأولو قسملره
آریله ن بر «ماده» دکدر . «حیات» عمومی بر وتیره
بر «پروسه سوس» ، بر «اولوش» در . روحلری کنجلیکلر -
ده یاشاتان انسانلره کائنات ایچون دوشونن و یاشایان
بو وارقلر بر «اولوش» Devenir ایچنده یاشایان
حیاته دونیایه ، کائناته طالع لرینک باغلی اولدیغی ییلرلر .
اونلر هر «بولوم» Partie ، ک اوستنده ، فقط یینه
بو بولوم لر ایچون یاشایان انسانلر دکلی درلر ؟

..

اوتوز اوچ یاشنه قدر ، دوشونن و دویان انسانلره
اوتوز اثر یازان و بویله کنج بر یاشده اولهن «ژان-ماری
کوپو Guyau» یی کنجلره ، سه وکیلی کنجلره طانیتمق
ایستهرم . بو انسانیت جی ، ولود و کنج فیلسوفی بوندن
دورت سنه اول اون یدی یاشمده ایکن ، اثرلر یله
طانیتمشدم . چوق آچیق ، چوق سیجاق روحی بحرانلره
قیورانان تجربه سز روحی بردن قاورادی . اونی هپ
اوقودم . و ایچمده یاشاتدم . شمدی حیاتک سوقی
اوکنده چپالایوب کیده رکن کوپیونک بانا ، یاقینلغی
داها دهرین دن دویویورم .

اونک دیدیکی کبی عصر مزک اک بویوک ددری مرضی
صفحه یه وارنجه یه قدر «چوق دوشونمک و چوق دویمق»
اولدیغندن «طبیعت فوقنده» بر آیده آل آرایان و
بویله جه موازنه سنی قایب ایدهن کنجلره ، کوپیونک سرین ،
متبسم و هر شیئی عفو ایدهن اصل معنویتنک چهره سی
و حیاتی قدرتی بر «ایشیق» در .

باقیکز ، بر شعرنده ، نه دیور :

«اگر بدبختلر وارسه ، او هیچ روقت قائل دکدر .
طبیعت معصومانه - بیلمه یه رک - اولدیر .

کونش ، فضا ، دررین کوک ،

بوشلقلرده اهتراز ایدهرک قایان ییلدیزلر

سزلری عفو ایدیورم ؛

بویوک ، دیلسز وارقلر ، زیرا ، نه یاپدقلرینی بیلمه زلر .
کائناتی عفو قادر واران بو «روح سکینت» ی شبه

وچاغيرمق ايچون، آكلاتيماز برملال ايچنده كوزلرني
كنديسنه چويرمش اولان اوچ انسانه، اوچ سه وديكي
انسانه كوليوردي .

دورت ياشنده اولان چوجونغي بو ائشاده دونياده
كنديسك ائسه وكيلى برورلغنى قايب ايتديكندن خبرسز،
اويويوردى . وز بو معصوم اويقويه هيچ دوقونماق .
كويو، كوزلرني قاپادى . اولاشدلى وغيرمنتظم اولان
تنفسى داهدا ساكىنه شدى . وداها زياده ياواشلاىدى .
ياواشلاىدى ... زورله ايشيديله جك بر درجهيه واردى .
نهایت بليرسيز بر «شهبق» له حياته وداع ايتدى . ايچمزدن
هيچ ريمز اونى بر دقيقه بيله يالكز برافغى ايسته مدك .
وباشى اوچنده اوزون ساعت لرى دوشونجه لر مزمه دالمش
كچيردك .

- بو، اولوم اويله مى ؟ ... ، [۱]

كويوي «مانتون» ده ده كيز وكوك نامتناهيليكي سيز
ايديله ن بر داغ يا اچنده ، صولفون يپراقلى قوجه مش
زيتون آغاچلرينك وكوك دوغر واوزامش «واقايتوس» لرك
هان ياني باشنده طوپراغه كومديلر . ايشته بوراچقده
يشيلسكلر وكول فدانلرى آراسنه صيقشمش بر مرمر
طاشى واردر . وبو كتابه يي طاشير :

ژان - ماري كويو

فيلسوف وشاعر

۳۳ ياشنده اولدى . ۳۱ مارت ۱۸۸۸

مرمرك اوزرينه قازيلان بو جهلرك آلتنده ، صوك
اورى ژينال اثرى اولان : «استقبالك لادين لى» آدى
كتابندن آلش شو سطرلر اوقونور :

«... انسان لرك حياتنده صميمى وحقيقى بر امل
اولان، صاحيدن وحقيقه ياشايان بر شي اوليه جكدر .
زمان كچه جك ، فقط انسانلر ، بر كون اولوب كيتديكى
صانداقلىر امللرينك ، نيتلرينك تكرر دوغديغى
وحقيقته قلب اولنديغى كوره جكلردر ! بزاي لكه، دوغرولغه
اينانديور واونلرى ايسته بورساق دها متكامل شيلر
دوشونيورساق بو اصيل تمايلزله بزدن صوكره كله جك

اون دو قوز ياشنده واردى : فرانسه علوم اخلاقيه وسياسيه
آقاده مياسى، آچدينى برمسابقده (ئپيكور) دن تامعاصر
انكليز مكتبه قدركلن «فايداجى اخلاق - La morale
utilitaire» آدى بويوك برخطره يي پك پارلاق برصورتده
تقدير ايتشدى . بو خطره كويونكدر . برسنه صوكره
اونى «قوندورسه» ليسته سنده فلسفه معلمى اولارق
كورويورز . فقط بو وظيفه سنده پك از قالايدلى . صحتى
صارصيلمشدى . او سسنةك قيشنى جنوبده كچيردى .
صوكره لرى «پو» و«بياريچ» ده «نيس» و«مانتون» ده
ياشادى . ۱۸۸۸ ده بحر سفيد سواحنى قورقوتان و ايتالياده
جدي خساراته سبيت و رهن حركت ارض ائشاسنده ،
كويو ، بر چوق كيجهلر راطب بر قولوبده ياتمه مجبور
قالمشدى . ايشته بوراده كندينى اوشوندى وبو صوثوق
آلغينلى ، شهبه يوق ، بوبركارينه و آق جكلرلرينه قاتل
بر تاثير اجرا ايتدى : شدتلى وحاد بر سل الرئه ، آز
زمان ايچنده بو كنج و قيمتدار فيلسوفى اولدوردى .

«۳۱ مارت ۱۸۸۸ كچه مى، يورولمق بيلمه ين بوروح
ينه چايشمشدى . بر قاج صحيفه قارالادى . كويو، بوكجه
ديكر كيجهلردن داهايورغون، فقط داهايكيين ياتمشدى .
كيجه ، عائله سسنة ، آرتيق چوق يقين اولان اولومنى
بكه ديكنى ، ايلك دفعه اولارق احساس ايتدى . -
چوق چارپيشدم، دييوردى، صوكره ديكرلرندن صاقيمنه
موفق اولاماديغى بونك حزن ده اونلره دويورماق
ايچون ياريم سسله علاوه ايتدى : - بن ممنوم ... اوخ،
قطعا ممنوم ... هيكركده بنم كهي ممنونولما كز لازم ...
آنهسى يتشمشدى . بو آنده كويو قونوشماغه مقتدر
دكلى بيله آنى ، بويوك بر ذكا - بويوك ذكادن داهاي
يوكسك ، داهاي علوى - بر قلب كهي ، كنديسنده ياشايان
اك نزيه شيلرى اونا ويرن آنه سسنة اوزون ، اوزون
باقدى وكولدى : اولومه كيدن بو كنج متفكر بوتون
دوشونجه سنى بو نظرده وبوتون محبتى ده بو كولوشده
طوبلامشدى . والده سنك آلئى ، اولادينك آلئى باقالادى ..
وبو ايكي صيچاق آل ابدى آريلشه قادار آريئاديلر .
كويو اطرافى قوشانان واونى كنديلرينه وحياته باغلامق

نسألری ده ایسته دیکمز و دویدوغمز بو نورلی افقه
کتورویورز دیمک در .

بوش و تطبیق قابل اولمایاجق دییه دوشوندیکمز
نتیجه یوکسک ، صمیمی نیتلرمز ، آرزولرمز واردر .
بونلر عادات ، دکنک دالغه لرینه بکزدلرلر . اوله دالغه لرکه
بزه قادر کلدکن سوکره بزدن ده ایلرله کیده جکلر
وبراشه ، برلشه ، طوپلانه ، طوپلانه برکون دونیایده
صارصه جقلردر . اُمینم که اُک تمیز ، اُک صمیمی شیمُ بنی
اولدکن صوکرده باشاته جقدر . خولیلار مدن هیچ بریسی ،
بلکه ، یوق اولمایاجق . دیکر لرلی بو خولیلاری آلا جقلر
یکیدن تخیل ایده جکلر . . و برکون کله جک بوخولیلار
اکال ایدیه جکلر و یاشامغه لایق اوله جقلردر . اولمش
دالغه لرک قدرتی سایه سنده کیز قوملغنی ، ساحلی دوزله لدی
و قیملاندیی کندیش یا تاغنی میدان چیقاردی .

آنقره (بالا) قضای - دوقتور : شوکت عزیز

عمر خیامه

ای بویوک ، سبوی پایه حکیم!

مسلك رندانه كده حياتك الك حكيما نه اذواقنی سلاملايه رق
سكا اعماق وجدانندن قوپان حرمتلری تقدیم ایتمک ایسته یورم .
شانلر ، شرفلره محاط اولان موقعك ادراك ضعیفك
ایریشه بیله جکی مرتبه لر دن غالیدر ؛ عجز مفرطم ناطقه توقیرمی
خطایه دوشورورسه روح کرمک بنی عفو ایتسون .
شرفلی عمر بکک پک قیمتی بر زمانده مساعده طالعه
بویوک بر اقباله نائل اولمشدک .

اوندن معظم بر موقع مادی احرازی صورتیله استفاده
ایتمک ایسته مدک ، نائل اولدیغک عاطفته شایان غبطه بر حیات
طالمانه ، دغدغه سز بر معیشت رندانه تأمین ایتدک .

مغرورانه بر غفلته رام اولاراق اختیار بکی اوله بر موقعه
نزیل ایتمش اولسه ایدک ازیمچی برحاکیمتک صوری عدالتی
نامنه کیم بیلیر نه قدر بیچاره نك جانی یاقه جق ، کیم بیلیر
نه قدر مغدورک انین مذبح حانه سیله سامعه لرلی تألیم ایده جکدک .
هر کس طرفندن مهالکانه تعقیب ایدیلان دبدبیلر ، احتشاملر

انظر التفاتیکه تهالکله عرض اشتیاق ایدرکن سن عالی
بر روش حکمتله اولردن اوزاقلایشوردک .

روحکه قسوتلر ویره جک امور ایله اشتغالی کوشه
فراغکده تتبعات علمیه ایله مشغول اولغه ، بیکارجه
عاجزه انک اوپدورمکی ده ملک چهره لی بر قادینک نرمین
آیاقلرینی اوپکه ترجیح ایده مه مشدک دکلی ؟ .

طریق حکمتده سنک پک قوتلی ایکی مرشدک واردی :
عقل بلندکله سلسله شئون . . .

بو ایکی مرشدک تأمین ایتدیکی تاب نفوذی ، قدرت
احاطه نی علمک نهایتسز فیضلرله تأیید ایدن نظرلرک
حکیمانه بر میل تفحصله حادثاتی تدقیق ایتدکجه حس رقیقک
مرارتلر ایچنده قالیوردی . تحملسوز فلاکتلرله کوزیاشی
دوکنلرک آلامنه پک . مرز دویغولرله اشتراک ایتدک ،
اونلرله برابر سن ده آغلادک ، آغلادک .

حیاتی مصیبتلرله محاط کورن کوزلرک اونک آتسی ده
باشاشتی ، مسعود بر چهره ایله کورونمه مش ، طوپراغک
هر ذره سی لسان حالیه سکا عاقبت بشرک منظومه خجاعتی
اوقومشدی .

حالاک فلاکتلری حیاتکی زهرلرکن آتینک ظلمتلی ده
روحکی نهایتسز اضطرابلره دوشوردی .

کوزلر بکی سمالرده کزدیردک ، طوپراغک درینلکلرینه
سوق ایتدک ، بوشاق ، یا بکز بوشاق کوردرک نومید اولدک .
منطقک ، محاکمه نك تحت تأثیرنده صبرک ، تحملاک
یانار ، طبع بلندکن آجی بر اضطرار طغیان ، مسلم برحق
خلود ایله دوغان رباعیلر بوکسک ، معزز المریکی کندیکه
یا قیشه جق بر طرز مهیجده تصویر ایدردی .

اللهک سده جلالتنه عقل و منطقله مسلوب الاختیار
اولاراق سنک قدر آجی خطا بلر ، آتشین فریادلر رفع
ایتمش بر شاعر دها وارمیدر بیلیم .

وجدانک ، محاکمه نك حضور تالمنده سوزشلی انیلره
اضطرار تمادی تحمیلی ایدن قدرت هر ذره بر حصه
فلاکت ایران قهریله معنویتکی یأسه دوشورمش ،
سندک کندیک قور تارمق فکرینی ، حظوظ اتدن ، امکانک
صوک مرتبه مساعده سیله متناسب صورتده ، استفاده مهالکنی
پیدا ایتشدی .